

První zimní olympiáda začala před 100 lety v Chamonix. Rozhodlo se o ní až v Praze!

24.1.2024 - Luboš Brabec | Česká olympijská

První věta článku vlastně do detailu přesná není. Akce se sice opravdu konala v uvedeném termínu a na uvedeném místě, ale původně se jmenovala Týden zimních sportů a měla být jakousi předeherou letních Her v Paříži. Ostatně na oficiálním plakátu z Chamonix je zmínka o VIII. olympiádě. Teprve o rok později, na kongresu MOV v Praze, byla událost dodatečně prohlášena za první zimní olympijské hry.

O jejím vzniku se rozhodlo v roce 1921 – jedním z důvodů byla rostoucí popularita zimních sportů a hlavně Severských her, které se od počátku 20. století konaly ve Skandinávii.

Jelikož letní OH v roce 1924 hostila Paříž, i zimní část byla svěřena Francii. O uspořádání soutěží se ucházely tři resorty a volba nakonec padla na Chamonix, městečko na úpatí nejvyšší evropské hory Mt. Blanc. Jedním z hlavních důvodů bylo vybudované vlakové nádraží a tedy příslib většího komfortu pro očekávané zástupy diváků.

Ve srovnání s Paříží šlo o skromnou akci. Přijelo 258 závodníků z šestnácti zemí (čtrnáct z Evropy plus USA s Kanadou) a bojovalo se o šestnáct medailových sad. Žen bylo třináct a otevřené jim byly pouze krasobruslařské soutěže. I počet diváků na jednotlivých závodech se pohyboval ve stovkách, maximálně nízkých tisících. Zatímco letní sporty byly v tehdejší době už relativně rozvinuté, po stránce tréninku, závodění, konkurence i popularity, tak zimní snad s výjimkou hokeje a krasobruslení (jež ostatně už dřív byly součástí letních Her) trochu zaostávaly.

Dokládá to i příběh amerického rychlobruslaře Charlese Jewtrawa, který vyhrál sprint na 500 metrů a stal se vůbec prvním zimním olympijským vítězem. Přitom kariéru už ukončil, ale nechal se přemluvit, aby do Chamonix odjel reprezentovat. Evropský způsob soutěžení byl pro něj vlastně ve všem nový. Závodilo se na trati 500 metrů (byl zvyklý na 440 yardů, tedy zhruba 400 metrů), chyběl i v Americe populární hromadný start a pravidelně se střídaly dráhy, i to se učil až na místě. Přesto na nejkratší distanci uspěl.

Soutěž bobistů zase ještě neměla dvoučlenné posádky. Závodilo se ve čtyřbobech, ale tým mohl nasadit i pět závodníků najednou, což využila například bronzová Belgie – ostatně takovýto bob je vyobrazen i na oficiálním plakátu.

Kuriózní průběh měl rovněž závod ve skocích na lyžích. Ještě se soutěžilo pouze na jednom můstku, a bronzovou medaili si odvezl Thorleif Haug z Norska, fenomén běžeckých tratí i závodu sdruženého. Těsně za ním skončil šestatřicetiletý krajan Anders Haugen, který však reprezentoval USA, kde od jednadvaceti žil. Tohle pořadí platilo příštích padesát let. Pak jeden skandinávský sportovní historik při procházení dokumentů ze závodu zjistil, že rozhodčí Haugenovi špatně sečetli skóre. Ve skutečnosti získal o 0,095 bodu víc než Haug. MOV námitku uznal a pětáosmdesátiletý lyžař se tedy v září 1974 dočkal satisfakce i opožděné medaile. Dodnes je jediným americkým medailistou ze skokanských závodů na ZOH.

Zatímco letní pařížská olympiáda už dokázala vytvořit globální sportovní hvězdy, jakými se stali atlet Paavo Nurmi nebo plavec Johnny Weissmüller, zimní sporty v roce 1924 měly k podobným věcem daleko.

I když jedna budoucí superstar do Chamonix dorazila. Jmenovala se Sonja Henie, reprezentovala Norsko v soutěži krasobruslařek a bylo jí pouhých jedenáct let! Skončila beznadějně poslední, na osmém místě, ale stala se miláčkem fanoušků. Všechno si bohatě vynahrádila na následujících ZOH – vyhrála v letech 1928, 1932 i 1936, což od té doby v jednotlivcích nedokázal nikdo napodobit.

K tomu se stala desetinásobnou mistryní světa a sportovní úspěchy v kombinaci s oslňujícím půvabem jí otevřely cestu do Ameriky, kde ve 30. a 40. letech zářila jako úspěšná hollywoodská herečka i obdivovaná protagonistka ledních revue.

Hry v Chamonix rovněž patřily k těm, které ovlivnila politika. Byť bylo už šest let po světové válce, Němci nedostali pozvánku – stejně jako na letní OH do Paříže. Naopak Rakousko a Maďarsko, další z poražených zemí, byly zpátky přivítané v olympijské rodině. Dva Němci se přesto ve francouzských horách představili. Jmenovali se Walter Buchberger a Franz Wende a ve výsledcích mají u jména uvedenou československou vlaječku. Byli to obyvatelé tzv. Sudet a vlastně první němečtí sportovci, kteří nedávno založený stát reprezentovali na tak významné akci.

Tato tradice pokračovala až do roku 1936. Sudetští Němci žili převážně v příhraničních horských oblastech, a proto v zimních sportech vynikali. Ostatně i první čs. medailista ze ZOH, skokan Rudolf Burkert (Svatý Mořic 1928), byl členem Svazu německých lyžařských spolků se sídlem v Liberci.

Československo vyslalo do Chamonix 27 sportovců, a tvořilo tak pátou největší výpravu. Ta se však domů vrátila bez medaile. Nejbliž k ní měl krasobruslař Josef Slíva, který obsadil čtvrté místo. Největší naděje se upínaly k hokejistům, a nikoli bez důvodně. Do té doby z každého mezinárodního turnaje přivezli minimálně bronz. Jenže počátkem dvacátých let se Československý svaz hockeyový rozštěpil na sekci pozemní a lední, a v nově vzniklém Československém svazu kanadského hockeye došlo v prosinci 1923 k dalšímu rozkolu. Sparta založila vlastní asociaci, k ní se původně měla přihlásit i Slavia, ale nakonec zůstala v původním spolku.

Obě strany si přes novinové stránky vyměňovaly stanoviska, vzájemně se obviňovaly ze zrad a pletichaření a výsledkem bylo, že čs. tým původně ani do Chamonix jet neměl. Nakonec se podařilo dát dohromady svazový výběr, v němž chyběli rebelující spartané. Výjimkou byl útočník Josef Maleček, toho času ve vojenské službě, jemuž účast dal rozkazem ministr obrany.

Oslabené mužstvo bylo na turnaji nejstarší (věkový průměr přes 31 let, 5 měsíců) a na soupeře nestačilo. Hned v prvním utkání utrpělo s Kanadou debakl 0:30! První gól inkasovalo v páté vteřině a po pěti minutách byl stav už 0:5. Sice se nečekalo, že by Čechoslováci mohli s Kanadou urvat body, však o čtyři roky dřív inkasovali v Antverpách patnáct branek, ale taková porážka byla šokující. Tím spíš, že po další prohře 3:9 se Švédskem bylo po medailových nadějích.

V českém tisku se nic z Chamonix neřešilo tak významně jako páté místo a neslavné účinkování hokejistů. Časem se roztržku podařilo zažehnat, ale na úspěch ve světové konkurenci si čs. hokej musel počkat až do roku 1933, kdy na domácím MS Maleček a spol. vybojovali bronz.

Československo však nebylo jediným mužstvem, proti němuž si zámořská hokejová velmoc v Chamonix s chutí zatrénovala. Podobně dopadly i Švédsko (0:22) a Švýcarsko (0:33), takže Kanada reprezentovaná amatérským mužstvem Toronto Granitas vyhrála základní skupinu s impozantním skóre 85:0. Na turnaji inkasovala pouze třikrát (dvakrát s Velkou Británií a jednou s USA) a po zásluze získala zlaté medaile. „Nejdramatičtější“ byl pro ni závěrečný zápas s Američany, který vyhrálo rozdílem pěti gólů.

Desetidenní dostaveníčko zimních sportovců v Chamonix i přes řadu kuriózních okamžiků skončilo úspěchem a MOV na již zmíněném pražském zasedání rozhodl, že v tradici se musí pokračovat. V

roce 1928 už do Svatého Mořice ve Švýcarsku přicestovalo pětadvacet zemí, své zástupce poprvé měly i Asie a Latinská Amerika.

V neposlední řadě na pořádání průkopnických ZOH vydělalo i městečko Chamonix. Do té doby neznámý resort se stal jedním z nejpopulárnějších zimních středisek v Evropě a v předchozích týdnech si velkolepě připomínal sté výročí akce, která pomohla změnit sportovní dějiny.

<https://www.olympijskym.cz/article/prvni-zimni-olympiada-zacala-pred-100-lety-v-chamonix-rozhodl-o-se-o-ni-az-v-praze>